

en als omstrengd met de banden die ons allen in Adam, krachtens onze schepping uit eenen bloede, saamvernocht hielden.

KUYPER.

Niet als menschen behagende.

Maar gelijk wij van God beproefd zijn geweest, dat ons het Evangelie zou toebereiden worden, alsoo spreken wij, niet als menschen behagende, maar Godde, die onze harten beproeft.

(1 Thess. 2: 4).

Ge kunt te veel en ge kunt te weinig doen, om menschen te behagen, en in beide kan verzekering der liefde; kan overheersching van zelfzucht; kan zonde zijn.

Nu wordt de één meer door de zonde der pluisstrijkerij en de ander meer door de zonde der norscheit verlok, en beiden gaan zoo door dat pluisstrijken als door dat norscheit van hun God af; maar geen van beiden wilten ze van nature hun zonde, die hierin steelt inzien, veel min erkennen.

Ja, wat nog erger is, beiden weten niet voor liefde op zulk een wijze over de zonde van den ander te oordeelen, dat ze ongemerkt hun eigen zonde goedpraten.

Beproef er zelve maar op.

Bijaldien ge een vleienend, pluisstrijkend aard hebt, en er uw werk van maakt om den menschen lieve dingen te zeggen, die hun jidelheid prikkelen en hun behaagzucht kitzelen, dan zult ge er telkens op uit zijn, om uit de hoogte een ander te veroordeelen, die zich norsch aanstelt.

Ge zult het telkens druk hebben over de onvriendelijkheid van die stugge menschen. Er veel over spreken, dat toch die stugheid en norscheit geen aanbeveling voor een Christen is. En ten leste er toe komen, om een hard oordeel te vellen over dat soort Christendom, waar alle vriendelijkheid en beminnelijkheid uit weg is.

«Neen», hoort men dan zeggen en krijgt men te lezen, «dat kan het Christendom van onze Heere Jezus Christus niet zijn. Hij was altoos voorkomend, altijd vriendelijk, nooit anders dan beminnelijk. En daarom die stugge, stijve, harde lieden, ze kunnen zijn verkoren niet zijn. Wat ik beaam, en wat mij toelicht, wordt er dan gemeenlijk bijgevoegd, is een vriendelijk Christendom van zachten en innemenden toon».

En natuurlijk, als zoo iemand, na dat gezegd te hebben, u dan op een zoeten, fluweelachtigen toon toespreekt, en u prijst in uw aangezicht, en u allerlei lieve dingen zegt, die uw ik zoo wonder streelen, dan denkt hij zich zelf en zoekt hij u diets te maken, dat hij fluweelachtig gevele nu eigenlijk het ware Christendom van Jezus is.

Zoo praat hij over zijn eigen zonde heen. De splinter en de balk!

Maar kom nu bij den ander, en ge vindt het niet veel beter.

«Neen», zegt zulke, «van dat lieve, zoete, fluweelachtige Christendom moet ik niets hebben. De menschen kunnen mij niet schelen. Ik leef niet om menschen. Menschen, wier adem in hun neusgaten is zijn in niets te achten. Ge moogt een mensch niet ontzien. Ge moogt niets om de menschen doen noch laten, en niet al dat zoet gepraat begaafte ge onder bloemen den ernst des levens».

En daarom haat zulke dan al die aanminnende taal, en past hij wel op, dat ze nooit over zijn lippen komt. Integendeel, de dingen bij hun naam te noemen, is zijn streel. Wat de menschen van hem denken, trekt hij zich niet aan.

Hij heeft het gelezen, hoe de Heere Jezus van *adversarij* heeft gesproken en in dien driewerf *teu* heeft uitgeroepen, en in dien toon acht hij daarom dat *steeds* getuigd moet worden.

Is het niet alsoo, dat alle menschen leugenaars zijn!

En niet dat hij het zegt, ziet hij u straf en stroef met zijn wang gezicht aan. Zijn oog staat donker. Zijn stem is schril. Zijn toon afstootend.

Stugger en norscher is er niet.

En omdat hij nu zoo naar waarheid de zonde van den pluisstrijker gekapitteld heeft, komt het niet in hem op, dat er zonde ook in zijn norscheit kan wezen.

En zelfvoldaan, in ste van veroortmoedigd, snijdt hij straks het gesprek met u af.

Waar ligt hier de gouden lijn der waarheid? Uw heilige apostel biedt u, als hij zegt: «Ik spreek niet als menschen behagende, maar Godde, die onze harten beproeft», en er aanstonds op volgen laat: «Wij zijn vriendelijk onder u geweest, gelijk als een voedster haar kinderen koestert».

God de Heere teekent hier zelf de scheidslijn. Gij zult geen afgoden, maar God de Heere dienen. En hiertegen u zondigt, zoowel de vleier, die een mensch, als ware hij een afgod, pluisstrijkt, als de stugge menschen, die ieder voor den afgod van zijn eigen hoogmoedigheid krampen doet.

Gij zult God den Heere dienen. Hem alleen. Hem in iederen mensch. En als ge nu een mensch pluisstrijkt, of zoet en lief toespreekt om hem voor u in te nemen, om u in zijn gunst in te dringen, om zijn gracie te winnen, dan verkort ge de waarheid; dan zegt ge, wat ge niet meent; dan vergeet ge God den Heere, die dien mensch en u gemaakt heeft en in uw hart staat ge voor uw God geoordeeld.

Maar ook als ge stug, norsch en stroef iedermensch afijnt en wegwerpt, dan vergeet ge God den Heere, want die God heeft u geboden, dat ge uw naasten zult liefhebben als uzelve; en Hij heeft u een vriendelijken toon gegeven om te lokken, evenals een vader den toorn om te toonen; en het is tegen die liefde en tegen die beschikking, die God de Heere ook over onze toon en onze stem moet hebben, dat ge in uw kriegelheid en norscheit u bezondigt.

Hier mag wel op gelet.

Heden ten dage vooral.

Want bij massa vindt ge er thans onder de Christenen, die, o, zoo inschikkelijk op het stuk der waarheid, en o, zoo toeschietelijk zijn in het heilige, en alles door de vingers zien, en op niets iets zeggen zullen, en schier op niets anders uit zijn, dan om maar te boek te staan, als een der *line* menschen.

Vooral onder de Ebuken is dat zoo.

Hunner is het aanminnig Christendom; het lieve Christendom; het vriendelijke Christendom. En hieruit ontspruit, o, zoo groot gevaar voor prediker en leek, om al wat hard is te verzwijgen, al wat zeer doet te mijden, en door

dien fluweelachtigen toon toch eigenlijk te beproeven, wat de diepte ernst in uw geloof, in uw belijden, in 'de Heeren profeten en apostelen, en niet het minst in de soms zoo straffe woorden van uw Heiland zelve is.

Maar ook de andere zonde komt zoo gedurig voor, en meest voor onder hen, die met de Gereformeerden meegaan.

Deze toch staan wel op hun stuk. Ontzien geen mensch. Durven het voor de waarheid opnemen. Maar worden, helaas, door dien vaak bangen strijd zoo dikwijls verlok tot voorbarig en hard oordeelen, en vervallen daardoor, o, zoo licht in dien barschen, norschen, wrangen toon, waarin geen liefdedaden meer te bespeuren valt.

En ook dit mag niet.

Ook dit moet even beslist bestreden.

En als ge dan andere Gereformeerden vindt, die op het stuk der waarheid evenmin iets zullen toegeven, en even onwrikbaar voor de eere van hun God staan, maar wien de stille nederigheid en ootmoedigheid uit elken trek van het gelaat spreekt, en die met minzamen toon als worstelen om u iets van hun ernst in de ziel te planten, dan voelt toch ieder: *Dat is het ware!* Zoo moet het met ons allen zijn!

Zie op Jezus, zie op zijn apostelen maar. Wie werd door hen ooit ontzien?

Wat deed de Heere ooit om menschen te behagen?

Welk pluisstrijkend woord is van de apostolische lippen ooit gehoord?

Hoe kan de toorn des Heeren niet in het boovaardig hart der hoogmoedigen donderen, en hoe merklijk en ontzettend ernstig kan de Heere de zondaren niet overkomen met zijn doordringenden, harden toon!

Maar daarbij en daarnaast, welk een diepte der liefde en des ontfermens en des erbarmens! Wat heilige deernis en wat goddelijk mededogen!

Wat engelentaal als op hemelstem vloede van zijn lippen!

En dat waarom anders, dan omdat Hij God bedoelde en in zijn toornen en in zijn ontfermen? En daarom zij dat ook uw maatstaf. Dat alleen!

Nooit een hard woord, dan omdat Gods eere het eischt.

En ook nooit een lief woord, dan om er God den Heere in te denken.

Met dien regel, dan bestemt den pluisstrijker de vleitaal op de lippen, en de hitse maar wordt zacht van toon.

Liefde, en daarom ernstig, tot toornens toe. Ernstig tot toornens toe, en daarom in liefde den broeder zoekend!

KUYPER.

Amsterdam, 14 October.

In enkele plaatsen schijnt over de wijze waarop de *Kerkelijke Kas* in het leven behoort te treden, zeker misverstand te bestaan.

De bedoeling is natuurlijk, dat de kerkeraad, in zijn gewone vergadering, de oprichting tot stand brenge. Wilde dan ook de regering op een inzending door den officieel kerkeraad handelen, dan zou de inzending alleen door praeses en scriba geschieden. En alleen omdat men vooruit weet, dat de overheid dit niet doet, wordt het stuk dan ingezonden, ondertekend door al de leden.

Maar men versta wel, dat toch de kerkeraad, als tegenwoordigende en verstaande de geheele gemeente, hier den eersten stap heeft te doen.

Het kon ook wel anders; maar het zou anders niet goed zijn; men zou er zijn positie door verzwakken, alsof men onzijdig aan de deugdelijkheid van zijn kerkeraad twijfelde.

Is echter op die wijs de opzending door den kerkeraad eenmaal geschied, dan moet natuurlijk, na ontvangst van de koninklijke goedkeuring, onverwijld een vergadering, nu niet van den kerkeraad, maar van zijn leden plaats hebben, die op wordt geroepen door die heeren, die in de concept-statuten als eerste bestuurders benoemd zijn.

Deze bestuurders roepen dan deze kerkeraadsleden samen, omdat deze dan op dit oogenblik moet de eenige leden van de vereniging de *Kerkelijke Kas* zijn.

Maar hun eerste werk moet dan ook wezen, om terstond een huishoudelijk reglement gereed te maken en in te voeren, waarbij bepaald wordt, hoe nu alle leden der gemeente lid kunnen worden, voorzover ze bij den kerkeraad op het duplicatidmatenboek als leden der gemeente bekend zijn.

Het doel is dus, dat de heele gemeente lid zij, en de *Kerkelijke Kas* niet anders zij dan de gemeente zelve, maar nu voorzien van rechtspersoonlijkheid, om te kunnen koopen en verkoopen, huren en verhuuren en allerlei dading te doen.

Het op meer dan een plaats uiteengezet verzuim, alsof deze *Kerkelijke Kas* beoogd zou de diaconie in staat van afhankelijkheid te brengen, mist dan ook elken grond.

Integendeel, de *Kerkelijke Kas* wil voor de diaconie uitsluitend kassiersdiensten doen, en alle beschikking over de gelden geheel aan broeders diakenen overlaten.

Te Amsterdam b.v. is dit zoo geregeld, dat de broeders diakenen evenals van tevoren rekening en verantwoording aan den kerkeraad doen, en dat de kerkeraad aan de *Kerkelijke Kas* alleen de eindcijfers in ontvangst en uitgaaf overgeeft.

Rekenplichtig aan de *Kerkelijke Kas* wordt een diaken dan alleen, als hij zijn plicht niet doet, zijn rekening niet aan den kerkeraad inzendt, of burgerrechtelijk moest nagezien.

Dan natuurlijk zou zulk een goddeloos diaken den kerkeraad uitlachen. En daarom moet dan in zulk een geval de *Kerkelijke Kas* achter den kerkeraad staan, om zulk een eer- en plichtvergeten mensch desnoods door een actie bij den rechter te kunnen dwingen.

Men zij dus volkomen gerust.

Goede, vrome, godzalige diakenen hebben niets te vrezen.

Een schrikbeeld kan de *Kerkelijke Kas* alleen zijn voor wie goddeloosheden zou willen bedekken.

En nu, dit ware eenvoudig schandelijk. Het tegendeel van *Gereformerd*!

In ons dispuut over de hiërarchische ambten mengt zich thans ook *De Tijd*.

Het Roomsche orgaan komt de Irenischen te hulpe.

Ons redebeleid vraakt ze niet geheel. Ze vindt er wel eenige klem in.

Alleen, zoo zegt haar redactie: Indien de gemeente, de majesteit en de Geest, die onze Koning in de hemelen bezit, de aanstelling van provinciale ambtenaren en landsambtenaren op het kerkelijk erf al in haar noodzakelijkheid ophelt, daaruit volgt toch nog gezins, dat ze er niet zijn kunnen.

Ze schreef er van:

«Wat dunkt u? — Wij voor ons kunnen slechts met verbaazing een dergelijk afwijken van een overtuiging zoo scherpzinnig vernut beschouwen. Een van beiden toch: of van de niet-noodzakelijkheid laat zich niet besluiten tot het niet-bestaan eener hiërarchie (en ons dunkt, daarvoor valt nog al wat te zeggen!) — of wanneer de heer Kuyper de doot hem getrokken conclusie juist acht, dan moest hij haar verder uitbreiden».

Indien geen *provinciale of districtale ambten*, waarom dan wel *plaatselijke*? En wanneer het aannemen van de eerstgenoemde «een weerspreken en ophieven» zou zijn «van de goddelijke majesteit van zijn Geest», waarom dan datzelfde «weerspreken en ophieven» niet gevonden in het erkennen der ambtsdragers, die verbonden zijn aan de plaatselijke kerken?»

Waarom het niet rondweg bekend: het protestantische leerbegrip maakt elk «kerkambt» tot een onmogelijkheid en een zin. — Met distinction als de hier gemaakte brengt Dr. Kuyper zijn zaak niet verder.

Waarom, zouden we zeggen, deze naïeve opmerking bij een anders zoo veelzijdig schandere redactie?

Alsof wij ooit zoo valse conclusie getrokken hadden of dachten te trekken! Het heeft er niets van!

Uit de niet-noodzakelijkheid concludeeren wij alleen in zooverre tot het niet-mogenvestaan, als er geen *uitdrukkelijke instelling* van het ambt door den Koning plaats greep.

Had er dus geen uitdrukkelijke instelling van een ambt voor de plaatselijke kerk plaats gegrepen, we zouden het ook voor de plaatselijke kerken niet aanvaarden.

Nu daarentegen de Koning der kerk plaatselijk wel ambten instelde, maar hiërarchisch niet, nu blijven wij bij de grenzen dier instelling, en nemen ze wel plaatselijk maar niet hiërarchisch aan.

Eische het Woord de instelling eener hiërarchie, algezien van alle noodzakelijkheid, zouden we haar aanstonds huldigen.

Nu de Heilige Schrift ze niet eischt maar ontkent, laten we geen hiërarchie op gronden van menschelijk recht toe, overmits het menschelijk recht ten deze alleen op de noodzakelijkheid en de analogie met het Staatsbestuur kan pleiten, en deze *in casu* niet bestaat.

De verbaazing van de redactie van *De Tijd* zal door deze opmerking wel eenigermate tot de oorspronkelijke kalme weerkeren, terwijl overigens zoo *De Tijd* gewacht had, dit punt vanzelf aan de orde zou zijn gekomen, gelijk het dit nog komen zal.

Bij de uitgeverij Scheffer & Co. zag het licht een *Korte verklaring van Gen. 1: 27, uit de handschriftelijke nalatenschap van Dr. Kohlbrugge*.

Deze verklaring komt neer op wat men reeds lang wist, dat ook Dr. Kohlbrugge vertaalt: «Laat ons menschen maken in ons beeld, naar onze gelijkenis».

Dit is dan ook niets bijzonders. Dat doen zeer vele, vooral Lutherische en Deutsche theologen. En het Hebreewsch laat op zichzelf deze verklaring zeer goed toe. Ook is deze vertaling zeer wel zoo te verklaren, dat ze alle haerale uitsluit.

Wat we tegen Dr. Böhl hadden, was dan ook niet die vertaling, maar wel dat hij zijne vertaling op zulk een wijze in systeem bracht en aan heel zijn systeem ten grondslag legde, dat alleen wat Adams wezen *indronk* en niet dit *indronk* wesen zelf den beelde Gods overeenkomstig was. Dit nu ontloek ook Dr. Kohlbrugge. Hij toch zegt uitdrukkelijk, dat de schepping in den beelde Gods o. m. ook hierin bestond, dat heel ons wesen in Adam orgaan was om den levensasch van kennis, liefde en heerlijkheid in te drinken.

Bovendien zijn nog opgemerkt, dat en Dr. Kohlbrugge en Dr. Böhl zich vergissen, zoo ze meenen, dat het voorzetsel dat hier in het Hebreewsch gebruikt is (de praepositie *in*) alleen *in* en niet *evengoed naar* beteekenen zou.

Slaat men toch Exod. 25: 40 op, dan staat daar: «Zie, dat gij het alles maakt naar het voorbeeld dat u op den berg getoond is», waar in het Hebreewsch dezelfde praepositie staat als bij: «naar ons beeld» in Gen. 1: 27.

In Exod. 30: 32, in Exod. 30: 37 en elders geschiedt dit evenzoo.

Geheel het uitgangspunt is dus wankel. Maar ook, al niet men dit over het hoofd, dan is het natuurlijk nog heel iets anders, of men, gelijk Dr. Kohlbrugge hier, een soort uitbreidende verklaring op een enkel Schriftwoord, of wel een stuk dogmatiek, gelijk Dr. Böhl, bindt.

Over de quaestie der zitplaatsen schrijft ons een geacht inzender als zijn gevoelen dit:

De ingezonden vraag, welke door U.H.G. reeds grotendeels is beantwoord n.m. gezet: «Is het geoorloofd de zitplaatsen in de kerk te maken een jaarlijkse praeparatie (bijdrage) te laten, een jaarlijkse praeparatie te verhuuren?»

Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren?

Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren?

Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren?

Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren?

Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren?

Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren?

Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren?

Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren?

Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren? Is een jaarlijkse praeparatie te verhuuren?

hersteld kunnen worden. Daartoe hebben vele zaken ingedragen welke in Christus' kerke niet moesten zijn ingesloten, als daar zijn, grootheden naar de wereld en tevens menschengunsten. En daarom moeten bij de Gemeente de woorden, te vinden in Jacobus II, wel degelijk tot hare eere komen en zonder aanzien des persoons in beoefening worden gebracht.

Ik stem volkomen in met het woord, eens door u in onze samenkomsten gesproken: «Zoo moet het zijn», een woord, juist op dit onderwerp betrekkelijk. Dat het *zoo moet zijn*, beaamt ik ten volste ten opzichte van onze tegenwoordige samenkomsten — doch ook geldt de vraag: *Is het zonder in tegenspraak te komen met Gods Woord — een volstrekt vereischte?*

Komen er niet vele zaken voor, zoodat men gerustelijk in deze tot een wijziging kan overgaan? Ik geef volkomen toe, Gods Woord laat zich niet wijgen of schikken: — doch de vraag luidt:

«Is het geoorloofd de zitplaatsen in de kerk... te verhuuren?» — en dan geloof ik, dat, in de tegenwoordige maatschappelijke omstandigheden, dit zeer zeker geoorloofd is, vooral, wanneer wij in aanmerking nemen, dat daar zijn o. a. huismoeders, voorzitters van een talrijk kruist dienstdoen, vuden van dagen, zwakken en ziekelijke gestalten, die gaarne van de hun gebodene gelegenheid, om zich van een plaats te voorzien, zullen gebruik maken, aangezien zij, hoe gaarne ook met de gemeente opgaande naar de voorhoven des Heeren, veelal daarvan verstoken blijven, doordien het hun niet mogelijk is, of al te duur, alvorens de *tezing* uit Gods Woord en het psalmgezing begint, zich daar ter plaatse te bevinden.

Er zijn nog andere oorzaken, die m. i. voor verhuuring van plaatsen pleiten, doch ik wensch in dezen niet te wijdlopen te worden, aangezien door mij niet te veel plaatsruimte in *De Heraut* mag afgevergd worden. Alleen nog deze:

Zouden wij ook in dezen geen rekening mogen houden met het veranderlijke klimaat in ons land?

Het tegenwoordig geslacht staat niet meer gelijk met dat van den gezentijd.

Edoch — die verhuuring van plaatsen geschiedt niet bij opbod, want alsdan heeft de man of de vrouw met den gouden ring aan den vinger wederom den voorrang — en hetzelfde euvel blijft bestaan. Vandaar, dat ik mij geheel kan verenigen met het laatste gedeelte van U.H.G. antwoord in *De Heraut* van 2 October, pag. 2.

Indien deze zaak aldus wordt geregeld, dan komt Jacobus II tot zijn recht, yelen zullen bevredigd worden, en de «staatkomen», de *staatkomen* en de inloopers zullen overtuigd worden «dat alle dingen met orde moeten geschieden».

Ook in dit advies is ongetwijfeld een bruikbaar element.

Toch geven we volkomen toe, dat het recht goed is, zoo men, thans weer aan Reformatie toegekomen, ook deze zaak terdege onder de oogen ziet.

Er is jarenlang zoo smadelijk gezondigd met in Gods huis al die gestoelten der eere voor zondige menschen. Het held held er heerschappij. Mammon was de baas in de kerk. En de arme Lazarus kon achteraf staan, om te verkleumen op de blauwe zerken.

Er was geen barmhartigheid voor de dooven en zwakken.

Er was geen orde en regelnmaat.

Er was letterlijk niets dan een baantje voor een oude meid of knecht van de heeren, die er een broodje uit halen moest.

Het was een smaad voor Jezus' naam.

Natuurlijk dus, dat men thans ook dit euvel bij den wortel wil afsnijden.

En dit moet ook.

Het beginsel zelf van Mammon moet tegengestaan. Het beginsel des geloofs en der liefde moet weer heerschappij voeren.

Geld mag geen hoofdzak meer zijn noch meerderheid geven.

En verhuuren mag men slechts dan en in zooverre, als het noch aan de liefde noch aan het geloofsbeginsel afbreuk doet.

Van de hand des heeren J. H. Gunning zag weer een kerkelijk vlugschrift het licht, dat minder belangstelling verwekken zal dan men op den titel afgaande vermoeden zou.

Het heet toch: «Onze schuld tegenover de Gereformeerden», en wekte dus allicht de verwachting, dat hier eindelijk toch het broederhart aan het woord zou zijn gekomen, en ook na de lange bewimpeling der lippen, ten langen leste een, zij het ook zwakke, erkensten zou zijn gehoord van bedreven ongelijk.

Het minste wat men verwachten kon was wel de belijdenis, dat de Modernen te sparen en de Gereformeerden uit te werpen, zonde voor het hart van den Belijder was.

Toch vindt men zich hierin ten eenenmale teleurgesteld.

Het nu verschenen boekje biedt niets dan een korte repetitie van de bekende paradoxale beschouwingen van Dr. Gunning, die er hem toe leiden om de hoofden der Gereformeerden voor «oneerlijke lieden» te verklaren en de Gereformeerden zelve voor «misleiden», en die nu met dezen achtergrond nogmaals zijn bekende ideeën over de kerk en over de reformatie der kerk ten beste geeft, waarover buiten Dr. Gunning's naaste omgeving nog nooit een ander oordeel dan dat van «onbegrijpelijk en onpractisch» gehoord is.

Wel verre van tot schuld belijden te nopen prikkelt dan dit geschrift ook zijn medestanders veeleer, om hen, als vervolgers der Gereformeerden, in hun opzet te stijven, al hun bedrijf (enkele ruwe vormen nu daargelaten) goed te keuren, en ook voortaan ze aan te moedigen om op den ingeslagen weg der vervolging voort te gaan.

En wel wordt er dan voorts zeer breed over allerlei schuld der Irenischen gesproken, maar al deze opgetelde schuld draagt een zoo vaag karakter, is zoo gehuld in algemeene phrasen, en maakt zoo uitsluitend den algemeenen toestand, dat het niet dan bij zeer enkelen een zeer voorbijgaand, slauw besef van solidaire schuld kan wekken, maar blijven zal volstrekt onmachtig te zijn om uit

te drijven tot de allerminste boete of eenig berouw.

Nu is natuurlijk het kenmerk van alle echte opwekking tot schuldbelijden, dat er juist deze boete van komt, en dat er drang ontstaat om den verongelijkte (in weerwil van diens eigen dwaasheden en verkeerdheden) zijn liefde te toonen en hem verbetering te doen.

Doch ook dit laatste ontbreekt hier geheel. Niettegenstaande de velerlei schuld, die Dr. Gunning optelt, als ten laste der Irenischen tegenover de Gereformeerden komende, in er volkomen ontstentenis van zachter toon zelfs te kunnen opzichte, en komt er niet een enkele regel in voor, waarin hij op verbetering aan den verongelijkte bedacht is.

Integendeel, feitelijk is zijn advies: Sla de Gereformeerden overal terug. Leg beslag op alle kerkegoed en traktement. Zet al, wie zich verzet en benoem in zijn plaats een ander. En dan later, ja, zullen we de kerk zoo reorganiseeren, dat ook de Gereformeerde zich niet langer gedrukt voelt.

Zulk een boekje onder zulk een titel is dan ook alleen mogelijk, doordien de heer Dr. Gunning een verzwakt en paradoxaal begrip van «schuld» bezigt.

Een begrip van schuld, waarbij hij, de dweeper met het begrip persoonlijkheid, juist het *persoonlijke*, d. i. het ten slotte altoos tegen de *personen* gericht karakter, van alle schuld opzij zet en vernietigt.

We komen hierop terug.

Mogen we met een kort woord even de aandacht vestigen op het *Maandblad der Evangelisten der Vereniging Vrienden der Waarheid*, thans onder redactie van den heer W. de Jong.

Het is reeds een oude bekende, maar werd vroeger door den heer Bakker geregeerd, die om bekende redenen van de Vereniging aftraakte; nu tegenover haar positie nam; en thans onder medewerking van de heeren Vos, Malcomiesius c. s. een *contra*-maandblad oprichtte.

Nu is het vooreerst goed, dat ons publiek dit weet, daar men anders licht meeging met dit nieuwe blad, zonder te vermoeden, dat men daarmee terecht kwam juist bij zijn tegenstander.

Maar ook mag op dit *Maandblad* wel eens gewezen, om de medewerking van het publiek in te roepen.

Onbekend maakt onbemind. En er is in dit maandblad voor wie het kent, zooveel dat aantrekt.

En ontbreekt er nog veel, men kan immers medewerken om het rijker te maken? Vooral onze schrijvers van invloed zouden daarmee een kostelijk werk doen.

Dr. Rutgers, Dr. B. van Schelven en zoovele anderen gingen reeds voor.

Vaak is de vrees geuit, dat de opleiding aan de Vrije Universiteit leiden zou tot het afdrucken op elk student van eenzelfde stempel.

Een soort dressuur zou het worden, zonder vrije, spontane ontwikkeling.

Alzoo voor het bizarre, voor het excess, voor de uitspattingen van te veeldegen zin, zou geen gevaar bestaan, maar ook de ontstentenis van dit gevaar zou men al te duur koopen, door afgietsels naar modellen te leveren in ste van levende, denkende personen.

Zoo dacht, zoo sprak men.

Wie echter thans kennis neemt van een boekje, door den heer Th. de Vries uitgegeven onder den titel van: *Voorenbedrag der Classieke Dominies*, en waarbij hij zich op den titel uitdrukkelijk aandient als *student in de theologie en in de rechten aan de Vrije Universiteit*, zal terstond inzien, hoe lillakant ook deze aanklacht weer uitkomt.

Wel verre toch, dat er uit dit boekje slaafsch navolging spreekt, getuigt het veeleer van een bandeloos vrijheidsbesef, dat paal noch perk kent en zich aan eischen van bescheidenheid noch aan het vermaan van betamelijkheid stoort.

Er kan dan ook nauwelijks twijfel over bestaan, of de geest die uit dit boekje spreekt, wijkt evenzeer als de *Multatuli*-vorm zeer verre af van wat aan de

k van alle
n, dat er
at er drang
in weerl
verkeerd
hem bete-

nier geheel
schuld, die
der fre-
erden kon-
tenis van
zichte, en
el in voor,
n veronge-

lvies: Sla
Leg beslag
t. Zet at,
zijn plaats
len we de
de Gere-
kt voel.
nien titel is
n de heer
paradoxaal
bij hif, de
nlijkheid,
ten slotte
e karakter,
ietigt.

d even de
dlat der
Vrienden
lactie van

nde, maar
kker gere-
n van de
over haar
dewerking
c. s. een

ns publiek
t meeging
ermoeiden,
n juist bij

ablad wel
king van

n er is in
t, zooveel

n kan im-
te maken?

loed zou-
doen,
helven en
vr.

de oplei-
den zou
van een-

worden,
lg.

het ex-
ceelde-
maar ook
u men al
naar mo-
ende, den-

t van een
ies uitge-
renbedrog
nabij hif
ndist als
te restond
aanklacht

t boeske
tuigt het
eidsbeset,
zich aan
a aan het
t.

ijfel over
t boekje
fultatuli-
de Vrije
de toon
tekt, is in
stoon der
g.

aan de
heer De
flugschrift

len toorn
leugen in
besprekt,
navolging
aboosling
de toon
te weinig
niet alle
ekelingen

haar ko-
lood.
uyver.

mbt.

gewezen
n Koning
n der ge-

In die koninkrijken, keizerrijken, hertogdommen enz., die zich op aarde in den burgerstaat gevormd hebben, is er een koning, keizer of groothertog met onderdanen.

Wel heeft men in onzen tegenwoordigen tijd dit woord onderdanen in onbruik gebracht, als den vrijen burger onwaardig; maar dat is puur uitvloeisel van de revolutionaire theorie. Wie naar het beginsel der Fransche revolutie geen overhoogheid van Godswege over zich erkent, en het koningschap of op het contrat social, of op het algemeen belang, of op de gevolgen der historie laat rusten, kan uiteraard in een burger nooit een onderdaan zien.

Dit komt er van, als het geloof uit het hart verdwijnt. Dan tocht hij het schepsel niet meer voor een God, die boven hem staat; en erkent dus nog veel minder een hoogheid van eenigen mensch, die door God over hem gesteld is en aan wien hij zich om Gods wil heeft te onderwerpen.

Al wie daarentegen met Rom. XIII kon erkent en belijdt, dat alle macht door God over ons gezet is, en met den Man van smarten voor Pilatus' rechterstoel bekend, dat niemand macht over hem heeft, tenzij die hem van boven gegeven zij, die kan noch mag met deze revolutionaire theorie meegaan.

Voor dien blijft het: God boven en over ons; wij onder God en absolutelijk aan Hem onderworpen; en diensvolgen onderdanen van den koning of vorst, dien het God den Heere belijdt heeft over ons te stellen.

Ook in dat andere Koninkrijk, waarvan op het terrein der kerk sprake is, gaat dit derhalve door.

Ook Koning Jezus, die in de hemelen zijn residentie heeft, besit onderdanen.

Niet onderdanen, die Hij wilkeurig kiest, maar dezulken, die Hem van den Vader gegeven zijn; en die Hij als zoodanig beschermt, bewaart en onderhoudt. En in dit onderdanenverband staan eveneens al diegenen, die, hoewel slechts uitwendig met de kerk verbonden, toch het teken van onderdanen in den Doop ontvangen hebben. Ook al zijn er toch, helaas, onder deze onderscheidene die van achteren zullen blijken niet door den Vader aan den Zoon gegeven te zijn, toch doen deze zich, als behoorrende tot het Rijk Christi voor; worden er in afwachting van latere beslissing onder gerekend; staan derhalve in het onderdanenverband; en moeten ook door ons als onderdanen van Koning Jezus beschouwd worden.

Onderdanen van Koning Jezus zijn we, omdat de Heere HEERE over ons te zeggen heeft, en Hij dit zeggenschap over ons aan Koning Jezus heeft overgedragen; alzo Jezus als Koning over ons gezet en aangesteld heeft; en misdien van ons eischt, dat we ons aan het woord en den wil en het welbehagen van dezen Koning onderwerpen zullen, tot tijd en wille eens de laatste vijand zal zijn te niet gedaan, als wanneer de Heere HEERE weer zelf rechtstreeks Koning over ons zijn zal en Hij zal blijken te wezen alles in allen.

Nu echter doet zich hier het hoogst opmerkelijk verschijnsel voor, dat deze onderdanen tevens op hun beurt koningen, priesters en profeten zijn. Zij zullen als koningen heerschen in alle eeuwen. Ze zingen het heilig Godslam toe: „Die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters Gods en den Vader!“ Ook noemt de heilige apostel Petrus hen: „Een uitverkoren geslacht, een Koninklijk Priesterschap, een heilig volk, een verkregen volk!“

De onderdanen van Koning Jezus in Nederland verkeerden dus metterdaad in een andere conditie dan de onderdanen van koning Willem III in den burgerstaat. Ze zijn en blijven onderdanen, maar tegelijk, met dat ze onderdanen zijn, zijn ze tevens zelf koningen.

Veel is over de betekenis van deze woorden getwist, en bijna in den regel zijn ze misverstaan, doordien men verzuimd in het wezen van het ambt door te dringen.

Men heeft deze uitdrukking, dat de onderdanen van Koning Jezus tevens zelf koningen zijn, pogen te verklaren door te wijzen op den broederband die tusschen hen en hun Koning bestond. Hij aller broeder. Dus zij zijn broederen. Alzo van prinselijke geslacht en koninklijken bloede. En derhalve tredende in die bijzondere rechten, die ook in den burgerstaat aan prins van het koninklijke huis plegen te worden toegekend. En ongetwijfeld ligt hier een deel waarheid in.

Hij de eenige, eeuwige en natuurlijke Zoon van God, maar toch ook wij om zijneuwille als kinderen van dienzelfden Vader aangenomen. Hij de erfgenaam en wij mede-erfgenamen van Christus.

Toch zegt dit niet genoeg. Want hoe hoog prins van 's konings huis in den burgerstaat ook staan mogen, nooit zal men hen daarom toch zelf personen koningen noemen.

Dit voelende heeft men daarom gepoogd hen tot een soort onderkoningen van den Koning Jezus te maken, en het voorgezet, alsof hun het koningschap over de wereld, over de heidenen, over de krachten der natuur, en zooveel meer gegeven ware.

Doch dit kan uit den aard der zaak geen steek houden. Deels niet omdat men op die wijs het woord koning oneigenlijk en overdrachtelijk neemt. En deels niet omdat ook zoo de geloovigen zulk een macht niet bezitten noch uitoefenen.

Overdrachtelijk en oneigenlijk neemt men het woord koning, wanneer men daaronder verstaat zekere geestelijke meerderheid over de heidenenwereld en over de ongelovigen; want koning duidt niet aan zekere ongemerkte meerderheid van den ver-

borgten persoon, maar een uitoefening van gezag. En dit ontbreekt hier. Ook gaat het zoo niet op van de geloovigen stuk voor stuk, maar slechts van de geheele Christenheid als één geheel gedacht. Terwijl er toch uitdrukkelijk staat, dat zij persoonlijk koningen en priesters gemaakt zijn.

En ook het gaat niet door. Want het is niet waar dat de geloovigen steeds een geestelijke meerderheid bezitten. Omgekeerd vindt men veeleer de geloovigen vaak in een donkeren hoek verscholen en in bekrompenheid voortkwijnen, terwijl de lieden der wereld op alle manier over hen heerschen.

Waar nog ten derde dit bezwaar bijkomt, dat bij die opvatting het koningschap der geloovigen bij hun dood zou eindigen. In den hemel toch zijn niets dan geloovigen, en ontbreekt dus de heidenenwereld, die hun onderworpen zou zijn.

De maak ligt dan ook geheel anders, en om haar te verstaan, moet men naar het Paradijs terug.

Adam, ook nog eer Eva uit zijn ribbe geschapen was, stond in het Paradijs als koning. Hij stond in zijn goddelijk ambt. Hij stond in dit ambt rechtstreeks onder God. En dat ambt was, dat hij in dienst van God stond, bij God in dienst was, en nu als knecht Gods en dienstknecht des Allerhoogsten, niemand dan God boven zich had.

Van onze koningen op aarde nu is dit juist de beschrijving van het kenmerk: Dat ze niemand dan God boven zich hebben.

En dit koninklijk kenmerk nu van niemand dan God boven zich te hebben, dat komt aan elk kind van God toe; niet in den burgerstaat, want daar handelen we thans niet van; maar in het Koninkrijk der hemelen.

Denkt ge u een toestand buiten de zonde, dan heeft ook niemand eenigen mensch boven zich, en is er niemand boven ons dan God. En als eenmaal de zonde en daarmee de laatste vijand, d. i. de dood zal zijn te niet gedaan, zal Jezus zelf het Koninkrijk weer aan den Vader overgeven, en alle ambt van menschen over menschen vervallen zijn.

Een ambt waarmee aan een mensch macht over menschen gegeven is, bestaat alleen om der zonde wil. Zondaren vergeert God door menschen. Die nog geen zondaren waren of ophielden zondaren te zijn, regeert Hij zelf rechtstreeks.

Hiermede valt echter het ambt als zoodanig niet weg, want dan juist is het leders koninklijk ambt om den Heere zijn God te dienen. Wat wegvallt is alleen dat om der zonde wil ingetreden ambt van hoogheid, waardoor menschen over menschen worden gesteld. Dit is een straf voor de zonde en een middel ter fnuiking der zonde. Valt die eens weg, dan keert alzo het oorspronkelijk ambt, in het goddelijk beroep, terug, en zal, gelijk onze Catechismus zegt, een ieder God recht kennen als profet, hem lief hebben als priester, en met hem in de eeuwige zaligheid als koning heerlijk zijn.

Trad nu met de wedergeboorte opeens de hemelsche toestand voor Gods kinderen in, dan zou op staanden voet de zonde in hen uit hebben, alle band ook in den burgerstaat voor hen wegvallen, en zelfs van een Koningschap van Jezus over hen zou geen sprake zijn.

Doch dit is niet zoo.

Een kind van God op aarde verkeert in een gemengden toestand. Hij is heilig en toch ligt hij nog midden in de zonde. Hij is vrij en toch draagt hij nog kluisers. Hij leeft in den hemel en toch wandelt hij nog op aarde. En eerst door den dood gaat hij in den zuiveren, onvermengden toestand in.

Vandaar komt het, dat hij kind van God en toch aan de burgerlijke overheid onderworpen is. Dat hij niet meer kan zondigen en toch nog dagelijks strijkt. En zoo ook dat hij zelf tot koning gemaakt is en toch nog in Jezus een Koning over zich heeft.

Dit laatste zou nu strijden, en niet kunnen, indien Koning Jezus niet tevens God zelf ware. Maar nu zijn van God gezalide Koning tevens zelf van God en God is, nu heeft voor het diepst van zijn bewustzijn deze strijd opgehouden. Felteijk toch heeft hij dan in zijn Koning Jezus niemand minder dan een God boven zich, en is hij aan niemand dan aan God onderworpen.

En wijl dit nu het koninklijk kenmerk is, niemand dan God boven zich te hebben, is metterdaad en in der waarheid elk kind van God zelf in den koninklijken stand.

En hieruit nu vloeit rechtstreeks het ambt der geloovigen voort, waarop onze Confessie zooveel nadruk legt, en dat, na lange jaren geslapen te hebben, nu deze laatste dagen weer eenigszins tot veler bewustzijn begint door te dringen.

Is het toch waar, dat de onderdanen van dezen Koning niemand dan God boven zich hebben; zonen der vrije en niet der dienstbare zijn; broeders van den Koning genoemd worden en alzo van prinselijken bloede zijn; ja, dat ze uit éénen Vader met hun Koning geboren, erfgenamen van God en mede-erfgenamen van Christus zijn; en hoewel nog in dezen gemengden staat verkeerende, toch nu reeds door den Zoon waarlijk zijn vrijgemaakt, dan volgt hieruit rechtstreeks, dat er in de kerk geen plaats is voor een ambt, dat door menschen bediend, een heerschappij over de kinderen Gods zou oprichten.

Een aardsch koning stelt personen, die hij benoemt over zijn gewone onderdanen aan, om over hen te heerschen; maar dit zal hij nooit of nimmer doen over de prins van zijn eigen huis.

En zoo ook stelt Jezus als Koning in zijn kerk nooit personen aan om over zijn onderdanen te heerschen, eenvoudig omdat al zijn onderdanen zijn medegenooten in de Koninklijke eere zijn.

Voorzover er dus toch ambten in de kerk optreden, staan deze in geheel andere verhouding tot de onderdanen, dan een burgemeester of een commissaris des konings.

Deze staan boven de onderdanen; iets wat nooit bij de kerkelijke ambtsdragers bestaan kan.

Immers met het ambt bekleed zijn in Jezus Koninkrijk al de zijnen.

KUYPER.

Mit de pers.

In het Synodaal gezelschap begint het er te Amsterdam reeds niet rooskleurig uit te zien. De Modernen en Ethische- en Neo-Kollhergannen, die zich aanemaloten tegenover de Gereformeerden en hun uitbanning doordreven, beginnen nu reeds te hapselen over de verdeling van den buit.

Ziehier wat o. a. aan De Hervorming wordt geschreven:

Deze dagen werd hier een algemeene vergadering van de leden der nieuwe Bieserveeniging gehouden. Men moest candidaten stellen voor acht en dertig vacatures in het kerkcollege. Hierbij kwamen vreemde dingen aan het licht, welke wel mogen worden meegedeeld om het kerkelijk publiek te doen oordeelen over den tegenwoordigen toestand der Ned. Herv. Gemeente alhier.

Voor eenige maanden is het kerkcollege in deze gemeente nagenoeg geheel vernieuwd, wat de gemiddelde leeftijd der leden van De Hervormde Kerk reeds ongeveer 1400 stemmen; die van de Bieserveeniging ongeveer 1100, die van De Hervormde Kerk en de Lichte ruim 500 stemmen. Het aantal stemmen, door modernen aangebracht, was dus vermeerderd, doch bleef in de minderheid, waar de beide andere partijen zich vereenigden. Gekeerd werden dus alle candidaten, die op de lijst der modernen en op die van een der andere Bieserveenigingen voorkwamen, en eveneens zij, die destijden der leden van de Hervormde Kerk, Bieserveeniging en de Lichte, op zich vereenigden. Doch nu bleven er nog ongeveer 70 plaatsen onbezet.

Men had toen een nieuwe vrije stemming willen bijbrengen. Indien dit ware geschied, dan zouden alle modernen buitengesloten zijn geworden. Doch na een protest van de zijde onzer Bieserveeniging is men hierop teruggekomen, en werd de herstemming gehouden tusschen hen, die na de verkomen de meeste stemmen hadden verkregen. Dit waren uitsluitend modernen. Vandaar dat er ongeveer 70 kerkcollege in het kerkcollege werden benoemd.

Een ander resultaat voortvloeiend uit de herstemming, dat de moderne partij zoo talrijk is en betrekkelijk de meeste stemmen inbracht. Te meer te betonen, omdat de modernen, die een vorig jaar 1700 stemmen inbrachten, den toestand in hunne macht hadden. Men moest zich schikken en zag hierin althans een begin van betere tijden.

Doch wat geschiedt? Door bedanken enz. bleven er 38 vacatures. Bij het verdeelen der gemiddelden over de onderscheidene jaren van afbreiding, 1880, 1881, 1882 en 1883, werden alle modernen in 1883 geplaatst, de orthodoxen in de overige jaren, en de vacatures in 1880, een in 1881, een in 1882.

En bleef het hier nog maar vijf.

Doch hoor verder.

Maar wat erger is. De acht en dertig vacatures worden in 1880, 1881 en 1882, en alle modernen worden in 1883 geplaatst. Nu treden zij zoo spoedig mogelijk af. Het is te denken, dat deze laatste vijand zal worden geslacht. Anderzals zal het oordeel daarover zeer streng moeten zijn. Waarom toch zijn de vacatures in 1880, 1881 en 1882 niet door modernen vervuld?

Nu is er echter nog veel meer. De kerkeraad brengt ter kennis der leden, dat de periodieke verdeling in plaats van in het voorjaar reeds in November a. s. zal plaats grijpen. Dit is bijna onbegrijpelijk. Om het te begrijpen, moet men weten, hoe de wet die afbreiding van gemiddelden regelt, Art. 12 luidt: De periodieke verdeling van gemiddelden in het kerkcollege ontstaat, heeft plaats op den derden Dinsdag in de maand April, van het voormiddag 9 tot des namiddag 4 uren, en de zond van 8 tot 10 uren. Ingeval herstemming noodig is, geschiedt zij niet eerder dan op den tweeden daaraanvolgenden Dinsdag. — Zoo noodig kunnen er ook nog op gelijke dagen in November stemmingen plaats hebben. En Art. 23: De tijd voor de periodieke optreding en afbreiding van de leden van het kerkcollege wordt bepaald op den eersten Maandag in Januari.

De wet is vreemd — verandering in April, optreding in Januari — maar doeltreffend. De verkiezing in April is de gewone; zoo noodig, al zal wel zijn, indien er een dringende oorzaak voor bestaat, b.v. onvoldoendeheid van het kerkcollege, of te groote onvoldoendeheid, dan ook in November. Zoo zouden nu, op grond van dit artikel, de 38 vacatures op weinige wijre vervuld kunnen worden.

En wat doet de kerkeraad nu? De zullen 100 kerkcollege plaatsen. Die 70 meer zijn allen modernen in treden in Januari a. s., of in plaats van Januari 1880.

De Hervorming zegt hiervan:

Dit mag wel bijna ongelooflijk heeten. Men doet best zijn oordeel over zulke dingen op te schorten. Misschien toch kan het gebeuren worden toegelicht. Reeds heeft de Bieserveeniging De Hervormde Kerk zich tot den Kerkeraad om opheffing der gewoont. Laat ons hopen, dat die gegeven zal kunnen worden. Want boven den wensch om te suppleren staat de wensch, dat de onderdanen der kerk, die trouw bewaard, mogen worden. Indien de modernen nu al op handige wijze uit het kerkcollege verwijderd zouden kunnen worden, zij zouden de verliezen niet zijn, veeleer van de schade komen aan de zijde onzer tegenstanders, die door zoo te doen hunne zaak in het oog van alle welkenenden zouden benadeelen.

Op theologisch gebied inconsequent-Modernen en op kerkrechtelijk terrein inconsequent-Gereformeerde, staan de Ethische-Irenischen en hun gezelschap tusschen twee vuuren.

Het eind zal leeren, wat straf en wat wrede der beginselen, ook te kunnen opzichte, over rechts- en beginselverkrachting, gaat.

Slechts één ding vatten we niet.

De Modernen hebben onder leiding van Dr. Koch dapper moegedolven om de Irenischen te leeren, hoe ze het recht te onzen opzichte verkrachten konden.

Ellyve, hoe verbaast het hen dan kunt, als de Irenischen toonen, dat ze in die kunst volleverd zijn?

KUYPER.

Officiële Berichten.

De Deputaten van het Synodaal Convent in zake der hereniging met de Christelijke Gereformeerden brengen hiernede ter kennis van de Kerken, dat als verslag van een eerste conferentie, onderstaand officieel rapport is vastgesteld.

RAPPORT.

Laastleden Donderdag heeft in het Hotel des Pays-Bas, te Utrecht, de aangekondigde samenspreking plaats gehad tusschen de drie Deputaten van het Synodaal Convent en de door hen genoodigde heeren Docenten der Theologische school te Kampen.

Ten een re kwamen, als zoodanig, samen de heeren Dr. W. van den Bergh, Doc. H. de Cock, Prof. Dr. A. Kuyper, Prof. Dr. E. L. Rutgers, Doc. S. van Velzen en Doc. O. K. Wielinga. Dr. Rutgers, als Voorzitter der Deputaten,

heette de opgekomenen welkom en noodigde aanstands den heer Doc. Van Velzen, als den oudste in jaren, uit, om de leiding der samenspreking op zich te nemen.

Deze, hieraan voldoende, ging voor in het gebed en las Jacobus I, waaruit hij aanleiding nam om met een kort woord de eigenlijke samenspreking in te leiden.

Hierbij werd allereerst geronstateerd: 1º, dat niemand ongeoepd was gekomen of zichzelf had opgeworpen, want dat de drie Deputaten waren aangewezen door het Synodaal Convent en de heeren Docenten wederom door dezen waren ingenoodigd.

2º, dat niemand mandaat had of beweerde te hebben om in naam van enige kerk of kerken te kunnen handelen, en dat met name de broederen uit Kampen niet in hunne qualiteit van Docenten aan de Theologische kweekschool waren verschenen, maar als genoodigden der Deputaten; en dat wel met dien verstande dat hier geen sprake kon zijn van aan de kerk te willen onnemen wat aan haar alleen toekwam, want dat uitsluitend beoogd werd zoodanige bespreking van de wederzijdsche verhouding, als tot verheldering van denkwijzen en alzo tot voorbereiding van de eigenlijke beslissing door de daartoe eeniglijk bevoegden kon leiden.

Na aldus de positie, waarin men zich bevond scherp te hebben afgebakend, bracht men de vraag in bespreking, of het wenschelijk en doenlijk scheen, om metterdaad eerlang een breedere Conferentie te doen plaats hebben, die alsdan uit de zes Deputaten en alle heeren Docenten uit Kampen zou bestaan. Naardien toch deze saanspreking alleen ten doel had zulk een breedere Conferentie voor te bereiden, zou zij vanzelf vervallen, bijaldien zulk een breedere Conferentie niet geraden scheen.

Eenparig sprak men daarop het wenschelijke van zulk een Conferentie uit, en maakten de Deputaten volgaarne gebruik van de hun aangebodene gastvrijheid, om deze breedere Conferentie te Kampen te doen houden.

Als dag werd voor de Conferentie de 17e November vastgesteld, des morgens te tien uur te beginnen, onder beding dat ook de 18e November daarvoor afgezonderd zou worden, indien men op één dag niet wel gereed kon komen.

Bijstanders of hoorders reeds bij deze breedere Conferentie toe te laten, scheen niet doeltreffend, maar toch was men zoorzeer overtuigd van de noodzakelijkheid, om deze belangrijke aangelegenheid ook publiek te bespreken, dat aan de breedere Conferentie o. m. zou worden voorgesteld het initiatief te nemen tot een derde Conferentie, waaraan alsdan meerdere openbaarheid en wellicht de vorm van een meeting kon gegeven.

Voorts werden op het Agendum voor de Conferentie van 17 November gebracht deze 12 punten:

1º. De stemming des gemoeds, waarin naar Gods Woord elke poging tot hereniging op kerkelijk terrein behoort te worden aangevangen.

2º. Wat men gezamenlijk, op grond van Gods Woord en conform de drie Formulieren van Eenigheid houdt van het leerstuk der kerk, voor zooveel dit betreft de verhouding, waarin de onzichtbare kerk staat tot de onderscheidene vormen, waarin de zichtbare kerken optreden.

3º. In hoeverre het van Godswege geëischt en des noodzakelijk is, dat geloovigen, die in beheliden en kerkenordening overeenstemmen, ook onder eenzelfde kerktegeering leven.

4º. Welke zijn de geestelijke oorzaken, waaruit door onze en onzer vaderen schuld de zoo noodzakelijke eenheid van kerktegeering, die een tijdlang bestond, verbroken en dusver niet hersteld werd?

5º. Hoe te oordeelen zij over de „Nederlandsche Hervormde Kerk“, zoodat dit genootschap thans met zijn organisatie en bestuursverpakking bestaat.

6º. Hoe te oordeelen zij over de plaatselijke kerken, beschouwd als integreerende deelen van het Nederlandsch Hervormd Kerkgenootschap.

7º. Mogen Gereformeerde belijders, die erkennen, dat alle Gereformeerden tot eenzelfde kerk behooren, op plaatsen waar reeds een Gereformeerde Kerkeraad bestaat, nog een anderen Kerkeraad daarnaast zetten?

8º. Is er bedenking tegen, dat plaatselijke Gereformeerde kerken hier te lande, naar de Wet op de Kerkgenootschappen, van haar bestaan kennis geven aan de Kegeering?

9º. Is er bedenking tegen, dat in verband levende kerken dit gezamenlijk doen als ééne kerk?

10º. Hoe heeft een Gereformeerde kerk, die ter oorzake van deformatie genoodzaakt wordt tot reformatisch handelen, zich te gedragen om inderdaad voortzetting te blijven van de oude Gereformeerde kerk te dier plaatse?

11º. Waarom is het Collegiale begrip van Genootschap en plaatselijk dat van Congregatie, onbestaanbaar met de beginselen van het Gereformeerde kerkrecht?

12º. Wat staat ons te doen, om eenzijdig de algemeene overtuiging in de onderscheidene kerken te hewerken, en anderzijds praktisch de hereniging der kerken voor te bereiden?

Na vaststelling van dit Agendum sloot de heer Dr. Van den Bergh te vijf ure de samenkomst met dankzegging, en werd aan de heeren de Cock, Kuyper en Rutgers in mandaat gegeven, in den loop van den avond de inleiding van de 12 punten van het Agendum onder de zes saamgekomenen te verdeelen, waarbij als regel werd vastgesteld, dat deze inleiding zooveel mogelijk bij wijze van korte stellingen zou worden gegeven.

Terwijl ten slotte nog werd afgesproken, dat een eenschuldig verslag van deze samenkomst geplaatst zou worden in de Basiss en in de Herald.

(n. g.) VAN DEN BERGH, DE COCK, KUYPER, RUTGERS, VAN VELZEN, WIELINGA.

Utrecht, 6 October 1887.

Voor opij conform.

De Deputaten waren, namens hen:

RUTGERS, Voorz.

V. D. BERGH, Scriba.

Amsterdam, 10 Oct. 1887.

LEEWARDEN Zondag 2 Oct. jl. had de bevestiging plaats van den kerkeraad der Ned. Ger. kerk (dolerende) alhier door Dr. J. C. Sikkel, bediemaar des Goddelijken Woords bij de Ned. Ger. kerk te Hillaard. Met hoogen ernst bepaalde hij naar Matth. 27: 37 den kerkeraad en de gansche gemeente bij het kruis als symbool van 's Heeren gemeente, maar tevens wees hij met nadruk op het opschrift:

door Pilatus boven dat kruis geschreven, allen opwekkende om alleen te buigen voor dien Koning en geen andere heerschappij in de kerk te dulden dan alleen de zijne. Met groote belangstelling werd deze plechtigheid door een zeer talrijke, aandachtige schare bijgewoond; slechts enkele nieuwsgierigen verlieten de zaal na de bevestiging.

Den volgenden dag werd de eerste kerkeraadsvergadering gehouden; het juk der synodale hiërarchie afgeschied voor de gemeente: de Dordtsche Kerkenordening weer aanvaard en hiervan kennis gegeven aan Z. M. den Koning, den burgemeester, en heeren kerkvoogden en aan de Ned. Ger. kerken in de classis Leeuwarden en Dokkum.

Het getal der vrijgemaakte kerken in deze classis klom hierdoor reeds tot 18.

W. C. VAN MUNSTER.

Binnenland.

APELDOORN. Het classicaal bestuur van Arnhem heeft in zijn vergadering van 28 September jl. goed kunnen vinden den heer C. S. van der Voet, thans godsdienstonderwijzer bij de Ned. Gereformeerde kerk te 's Gravenhage (dolerende), ontrent te verklaren uit zijne betrekking bij de Ned. Hervormde kerk te Apeldoorn en 's Luo, met intrekking zijner alie en heeft hem vervallen verklaard van zijne betrekking tot de Ned. Hervormde kerk.

CHARLOIS. De synodale kerkeraad alhier heeft op het verzoek van een aantal leden der gemeente, om tot de reformatie der kerk over te gaan, het volgende geantwoord:

„De kerkeraad der Ned. Herv. gemeente te Charlois, kennis genomen hebbende van uw adres van 15 September jl., heeft in zijn vergadering van gisteren besloten, u te antwoorden, dat hij aan uw verzoek niet kan voldoen.“

MAASLAND. De leden van den kerkeraad, door het classicaal bestuur geschorst, zijn door het provinciaal herbestuur in eere hersteld, doch zullen niet weder in hun functien optreden. Reeds tweemaal heeft hier een vergadering van manslidmaten plaats gehad, onder voorzitterschap van Dr. Woudstra, consulent. A. s. Donderdag komt men weder bijeen.

NIJKEK. Stelden de „dus genaamde aenver“ of „wel pretendent-kerkvoogden onlangs den eisch aan de soude“, dat deze binnen acht dagen bekeer en fondsen aan hen konden overdragen, bij vernieuwing (die eisch gesteld, nu met een termijn van drie maanden. Reeds voor den eersten eisch hebben de „soude“ kerkvoogden bevestigd, dat zij zich alieen bij een rechterlijke beslissing zullen nedertreken.

OUDE-WETERING. De statuten van onse vereeniging „De herelike kerk“, zijn thans ook van de kerkelijke goedkeuring voorzien. Het bouwen van de noodkerk onduidelijk enige verandering, dat de Reformatische gemeente zich gewend heeft tot Gedeputeerde, om de toestemming van het gemeentebestuur tot bouwen te vernietigen. Den 12den zullen de gemeenteraden een lokaal onderzoek doen; en den 17den een besluit nemen. Onze hope is van hem, die 't hart der overheid in zijn hand houdt. Bij de verandering der Hagsche synode treden den laasten tijd geen dominees uit de sleuehand op. De herelike kerk schijnt van den dach te verdwijnen en het dooet rondgedend te worden. Uit noord en zuid komen de hoorders van godsdienstige lezingen, nu eens een hoogleeraar en dan eens een dominee, die hier vroeger stond. Meestal